

वराह मिहिरोक्ते नक्षत्रभेदेन देशविशेषाणां शुभाशु-
भबोधके मन्वभेदे स च वृ० सं० १४ अध्यायः । यथा

“नक्षत्रवर्गैराग्नेयाद्यैर्व्यस्तैर्नवधा । भारतवर्षे
मध्यात् प्रागादि विभाजिता देशाः । १ भद्रारिमेदमाण्डव
साल्मनीपोज्जिहानसङ्क्राताः । मरुत्वसन्धोपयासुनसारस्त-
मत्स्यमाध्यमिकाः । माथुरकोपज्योतिष धर्मारखानि मू-
रसेनाथ । गौरप्रोबोद्देहिक पाण्डुगुडाऽश्वत्थपाञ्चालाः ।
सकेतकङ्कजुकालकोटिकुराथ पारियात्रनगः । औदु-
म्बरकापिलगजाङ्गवाचेति मध्यमिदम् १।४।५। अथ
२ पूर्वस्यामञ्जनवृषभध्वजपद्ममाल्यवह्निरयः । व्याघ्रमुखसु-
हृत्कर्कटचान्द्रपुराः सूर्यकर्णाथ । खसमगधशिपिरगिरि-
मिथिलसमतटोड्राश्वयदनन्दुरकाः । प्रागज्योतिषलौहि-
त्यक्षीरोदससुद्रपुरुषादाः । उदयगिरिभद्रगौडकपौण्ड्रौक्क-
लकाशिनिकलाश्वठाः । एकपदताम्रलिप्त्रिकोशलका वर्ध-
मानथ ६।७।८ । आग्नेयां ९ दिशि कोशलकलिङ्गवङ्गो-
पयङ्गजठराङ्गाः । शैलिकविदर्भयत्साम्बुचेदिकाशोर्ध्व-
कण्ठाथ । वृषनालिकेरचर्मद्वीपा विन्ध्यालयासिनस्त्रिपुरा ।
शमशुधरहेमकूटव्यालपीया महापीवाः । किष्किन्धक-
ण्टकस्थलनिपादराष्ट्राणि पुरिकदाशार्णा । सहनग्नप-
र्यश्वरैरत्नेप्रादो ६।१०।११। त्रिके देशाः । अथ दक्षि-
णेन ४ नक्ष्त्रा कालाजिनसौरिकीर्णतालिकटाः । गिरिन-
गरमलयदुर्गरमहेन्द्रमालिन्धमरुककाः । कङ्कटङ्कणव-
नवासिशिथिकफणिकारकोङ्कणाभीराः । आकरवेणा-
वलकदशपुरगोनर्देकरलकाः । कर्णाटमहाटविचित्रकूट-
नामिक्यकोङ्कगिरिचोलाः । क्रौञ्चद्वीपजटाधरकावेर्यो-
रिभ्रमूकथ । वैदूर्यगङ्गसुतात्रिवारिचरधर्मपट्टनद्वीपाः ।
गणराज्यकन्यवेङ्गुरपिशिकमूर्याद्रिकुसुमनगाः । तम्बवर-
कार्मण्येयकयास्योदधितापसाश्रमा ऋषिकाः । काञ्चीमरु-
चीपट्टनचेर्यार्थकसंहला अथभाः । बलदेवपट्टनं द-
ण्डकायनतिमिङ्गलाशना भद्राः । कच्छोऽथ कुञ्जरदरी
सनाम्पणोति विज्ञेयाः १२।१३।१४। नैर्ऋत्यां दिशि ५
देशाः पञ्चकाश्वोजसिन्धुसौवीराः । बडवास्तुषारवाञ्च-
कपिलगारीमुखानताः । फेनगिरियवनमाकरकर्णप्रा-
येयपारमवमूद्राः । व वरकिरातखण्डक्रव्यादाभीरचधू-
काः । हेमगिरिसिन्धु कालकरैयतकसुराष्ट्रादरद्रवि-
डाः । स्वात्यादो भक्तिवरे १५।१६।१७। त्रैयस्य महा-
र्षयोऽत्यैव । अथरस्यां ६ मणिमान् मेघवान् वनौघः जु-
राग्रेणोऽज्ञगिरिः । अथरान्तकशालिकहैहयप्रशस्तारिणे-

काणाः । पञ्चनदरमठपा तारक्षितजुह्वैश्वकनकश-
काः । निर्मर्यादा ऋच्छा ये पश्चिमदिक्स्थितास्ते च
१८।१९।२० । दिशि ७ पश्चिमोत्तरस्यां साण्डव्यतुषारता-
लहलमद्राः । अस्मककुलूलतलहडक्षोराज्यव्यसिंहवन-
खस्थाः । वेषुमती फलगुलुका गुरुहा मरुकूर्चचर्मर-
ङ्गाख्याः । एकविलोचनमूलिकदीर्घग्रीवास्यकूशाथ २१।
२२।२३ । उत्तरतः ८ कैलासो हिमवान्मुमान् गिरि-
र्धनुषमाथ । क्रौञ्चो मेरुः कुरवस्तयोत्तराः सुद्रुमी-
नाथ । कैकयवसातियासुनभोगस्वार्जुनायनाग्नीप्राः ।
आदर्शनदीपिलगितर्तरगाननाथकुखाः । केशधरचिपि-
टनासिकदासेरकवाटधानशरधानाः । तल्लशिलापुष्कला-
वतकैलावतकण्ठधानाथ । अम्बरमद्रकमालयपौरवकच्छार-
दण्डपिङ्गलकाः । भाणहलहूणकोहलशीतकमाण्डव्य-
भूतपुराः । गान्धारयशोवतिहेमतालराजन्यखरगरव्याथ ।
यौधेयदासमेयाः श्यामाकाः चंमधूर्ताथ २४, २५, २६ ।
ऐशान्यां ९ मेरुकनहराज्यपशुपालकीरकाश्मीराः । अ-
भिसारदरदतङ्गणकुलूतसैरिन्ध्रानराष्ट्राः । नक्ष्त्रपुरदार्व-
डामरवनराज्यकिरातचेमकील्लिन्दाः । भल्लापलोब-
जटासुर कुनठखपषोषकुचि(वि)काख्याः । एकचरणानु-
विश्याः सुवर्णभूर्धुवनं दिविष्ठाथ । पौरवचीरनिवसनति-
नेलछञ्जाद्रिगन्धर्वाः २७।१।२। वर्गैराग्नेयाद्यैः क्रूरपह-
पीडितैः क्रमेण नृपाः । पाञ्चालो मागधिकः कालिङ्गच-
क्षयं यान्ति । आवल्लोऽथानतौ मृत्युं चायाति सिन्धु-
सौवीरः । राजा च हारहौरो मद्रशोऽन्यथ कौलिन्दः ।
कूर्मपृष्ठ न० कूर्मस्य पृष्ठमिव । १ शरावे २ अन्धानवृक्षे च पुं
गन्धच० । ६त० । कूर्मस्य पृष्ठे न०

कूर्मराज पु० कूर्माणां राजा अष्टत्वात् टच् सम०, कूर्म-
रूपेण राजते राज-अच् वा । कूर्मरूपे भगवदवतारे
जटा० । “पृथि ! स्थिरा भव भुजङ्गम । धारयैनां त्वं
कूर्मराज ! तदिदं द्वितयं दधीयाः” महना० । २ कूर्मा-
णां अष्टे च

कूल आहतौ भा० पर० सक० सेट् । कूलति अकूलीत् चु-
कूल प्रनिकूलति कूलम् । “तासां प्राजमानो योनिम-
कूलयत्” टत० ब्रा० ४६ ।

कूल न० कूलति आहतोति जलप्रवाहम् कूल-अच् । नद्या-
देक्षीरे । “नदीकूलं यथा वृक्षः” मत्तः “नदीयोभयकूल-
भाक्” रघुः । “चुकूल कूले कलहंसगण्डली” नैष० ।
कूर्मसि चजये क । २ रूपे १ तलागे ४ सैन्धुपृष्ठे च विश्वः